

Ohjeet Yhdenvertaisuuden puu -harjoituksen ohjaamiseen

Tämä ohje sisältää:

- Harjoituksen tavoitteet
- Harjoitukseen kuuluva aika
- Sopiva koko ryhmille
- Tarvikkeet, jotka oppilaat tarvitsevat
- Näin ohjaat harjoituksen (kohdat 1–6)
- Jos haluat tehdä harjoituksen nopeammin, voit tehdä harjoituksen näin

Harjoituksen tavoitteet ovat:

- Oppilaat miettivät vammaisten syrjintää.
 - **Syrjintä** on sitä, että jotakuta kohdellaan epäoikeudenmukaisesti siksi, että hän on esimerkiksi vammainen.
- Oppilaat keksivät keinoja puuttua syrjintään. He siis miettivät keinoja edistää yhdenvertaisuutta omassa arjessaan ja koko yhteiskunnassa.
 - **Yhdenvertaisuus** on sitä, että kaikkia ihmisiä kohdellaan samalla tavalla. Yhdenvertaisuus on myös sitä, että kaikilla ihmisillä on samanlaiset mahdollisuudet esimerkiksi tehdä töitä tai harrastaa asioita.
- Oppilaat pohtivat syrjinnän syitä ja seurauksia.

He miettivät myös, miten syyt ja seuraukset liittyvät toisiinsa eli syy-seuraussuhteita.
- Oppilaat harjoittelevat myös ryhmässä työskentelyä ja omien mielipiteidensä kertomista.

Harjoitukseen kuluu aikaa: 30–45 minuuttia

Sopiva koko ryhmille:

Oppilaat työskentelevät 4–5 henkilön pienissä ryhmissä eli pienryhmissä.

Tarvikkeet, jotka oppilaat tarvitsevat: Jokainen pienryhmä tarvitsee kyniä ja ison paperin (esimerkiksi fläppitaulusta eli taulusta, jossa on monta paperisivua).

Ennen työpajaa laske, montako ryhmää luokan oppilaista muodostuu.

Esimerkiksi 20 oppilaan luokan voi jakaa neljään ryhmään.

Piirrä ennen työpajaa jokaisen ryhmän paperille melko iso puu.

Piirrä puihin juuret, runko ja oksat. Jätä tyhjää tilaa puun ympärille.

Näin ohjaat harjoituksen

Harjoitus koostuu kuudesta vaiheesta.

1. Keskustelkaa käsitteistä

Aluksi keskustele oppilaiden kanssa siitä, mitä sanat *yhdenvertaisuus* ja *syrjintä* tarkoittavat. Voitte miettiä seuraavia kysymyksiä:

- Saako vammainen ihminen olla oma itsensä koulussa?
- Vaikuttaako vammaisuus mahdollisuuksiin käydä koulua tai saada työpaikka?
- Minkälaista syrjintää vammaiset kokevat?
- Minkälaisissa tilanteissa he kokevat syrjintää?
- Miksi vammaisten kohtaamaan syrjintään pitää puuttua?

Jaa aluksi oppilaat 4–5 hengen ryhmiin.

Anna jokaiselle ryhmälle paperi, jolle olet piirtänyt puun etukäteen.

2. Oppilaat miettivät syrjinnän muotoja

Ensin oppilaat miettivät syrjinnän muotoja eli miten syrjintä näkyy vammaisten elämässä. He kirjoittavat muotoja **puun runkoon**.

Lue alapuolella olevat kysymykset ja huomiot ääneen. Oppilaat voivat käyttää niitä apuna.

- Minkälaista suoraa tai epäsuoraa syrjintää tai häirintää vammaiset kohtaavat?
 - **Suora syrjintä** on tahallista syrjintää, esimerkiksi kiusaamista.
 - **Epäsuora syrjintä** on sitä, että vammaisia ei oteta huomioon. Esimerkiksi jos joku rakentaa talon, jossa ei ole pyörätuoliliuskaa, se on epäsuoraa syrjintää.
 - **Häirintä** on ikävää käytöstä, esimerkiksi huutelua tai pilkkaamista.
- Miten syrjintä näkyy?
 - Oppilaat voivat muistella, mitä syrjinnän muotoja ”Aamuni esteet” -harjoituksessa mainittiin.
- Keitä syrjitään ja miten?
 - On tärkeää muistaa, että syrjintä ei aina ole näkyvää. Siksi ihmisten voi olla vaikeaa ymmärtää, mikä on syrjintää.

3. Oppilaat miettivät syrjinnän syitä

Seuraavaksi oppilaat miettivät syrjinnän syitä eli miksi vammaisia syrjitään.

He kirjoittavat syitä **puun juuriin**.

Lue alapuolella olevat kysymykset ja huomiot ääneen.

- Mistä vammaisten syrjintä johtuu?
- Mikä saa ihmisen syrjimään toista ihmistä?
- Minkälaisia syitä syrjinnällä on?
- Häirintä tai syrjintä ei ole koskaan sen ihmisen syytä, ketä syrjitään tai häiritään!
- On myös tärkeää huomioida syyt,

jotka liittyvät yhteiskunnan rakenteisiin, asenteisiin ja normeihin.

- **Rakenteet** tarkoittavat laajoja kokonaisuuksia yhteiskunnassa.

Esimerkiksi lait, talous ja ihmisten tavat toimia ovat yhteiskunnan rakenteita. Usein ihmiset ovat niin tottuneet rakenteisiin, että he eivät huomaa niitä. Rakenteet ovatkin huomaamaton osa jokapäiväistä elämäämme.

- **Normit** ovat yhteiskunnassa yleisesti hyväksytyjä sääntöjä.

Kaikki ihmiset eivät huomaa normeja, koska niitä pidetään normaalina.

- Esimerkiksi se on normi, että aikuinen ihminen pystyy käymään kaupassa yksin. Se on totta monien aikuisten kohdalla. Siksi monet ihmiset eivät ehkä ymmärrä, että jotkut aikuiset tarvitsevat apua kaupassa käymiseen.

- On tärkeää korostaa sitä, että vammaisten syrjintää esiintyy kaikkialla yhteiskunnassa. Vammaisten syrjintä on rakenne, johon jokainen meistä kasvaa. Meidän on kuitenkin mahdollista muuttaa rakenteita.

Meidän pitää tunnistaa omat *ennakkoluulomme* eli käsityksemme muista ihmisistä.

Silloin voimme muuttaa käytöstämme. Sillä tavalla rakenteet hitaasti muuttuvat.

4. Oppilaat miettivät syrjinnän seurauksia

Puun oksiin oppilaat kirjoittavat syrjinnän seurauksia eli mitä syrjintä aiheuttaa.

Lue alapuolella olevat kysymykset ja huomiot ääneen.

- Miten syrjintä vaikuttaa vammaisiin, joita syrjitään?
- Miten syrjintä vaikuttaa ihmiseen, joka syrjii muita?
- Miten syrjintä vaikuttaa yhteiskunnan ilmapiiriin ja sen toimintaan?
 - Yhteiskunnan ilmapiiri näkyy esimerkiksi siinä, miten vammaisista puhutaan mediassa.

Pyydä oppilaita pohtimaan syrjinnän seurauksia näistä näkökulmista:

- Yksittäiset ihmiset eli yksilöt
- Ihmisryhmät, esimerkiksi vammaiset ja koululaiset
- Yhteiskunta eli tässä tapauksessa Suomi
- Globaali yhteisö eli kaikki maailman ihmiset

5. Oppilaat miettivät ratkaisuja syrjintään

Kerätkää vielä lopuksi ratkaisuehdotuksia eli ehdotuksia siihen, miten voimme vähentää syrjintää.

Kaikki ideat ovat tärkeitä!

Sano oppilaille: ”Yrittäkää keksiä ratkaisuja niihin syihin ja seurauksiin, joita olette kirjoittaneet puuhun.”

Oppilaat kirjoittavat ratkaisut puun viereen.

He kirjoittavat ratkaisun lähelle sitä syytä tai seurausta, johon ratkaisu liittyy.

Yleensä parhaita ratkaisuja ovat ne, jotka vaikuttavat suoraan syrjinnän syihin.

Oppilaat voivat pohtia ratkaisuja seuraavista näkökulmista:

- Ihmisten oma toiminta
- Yhteiskunta
- Asenteet
- Normit
- Toimintatavat eli miten ihmiset tekevät asioita

6. Ryhmät esittelevät puunsa

Yhdenvertaisuuden puu on nyt valmis! Tutkikaa puita yhdessä.

Pyydä jokaista pienryhmää esittelemään oma puunsa. Samalla ryhmä voi kertoa, mistä he keskustelivat.

Muut ryhmät voivat esittää kysymyksiä ja huomioita. Keskustelkaa yhdessä.

Jos haluat tehdä harjoituksen nopeammin, voit tehdä harjoituksen näin:

Tehkää yhdessä koko luokan kanssa yksi puu.

Käykää yhdessä kaikki kohdat läpi yksitellen.

- Ensin mietitte yhdessä syrjinnän muotoja.
Kirjoittakaa ne puun runkoon.
- Sitten mietitte yhdessä syrjinnän syitä.
Kirjoittakaa ne puun juuriin.
- Sitten mietitte yhdessä syrjinnän seurauksia.
Kirjoittakaa ne puun oksiin.
- Lopuksi mietitte yhdessä ratkaisuehdotuksia.
Kirjoittakaa ne puun viereen.

Jokaisessa kohdassa oppilaat kirjoittavat vastauksia muistilapuille.

Sitten he tuovat omat lappunsa yhteiseen puuhun.

Tässä on vielä toinen tapa tehdä harjoitus yhdessä koko luokan kanssa:

Jaa luokka kolmeen ryhmään.

- Yksi ryhmä miettii syitä.
- Toinen ryhmä miettii seurauksia.
- Kolmas ryhmä miettii ratkaisuehdotuksia.